

Nr 96.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv.

(3:e avd.)

1:o) **Rätten till arv efter förre nämndemannen Ored Ohlsson från Stoby socken.** I en den 26 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 153, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter förre nämndemannen Ored Ohlsson från Stoby socken måtte avstås 15,000 kronor till maskinarbetaren Martin Persson och hans hustru Olga Maria Paulina Persson, född Nilsson, 5,000 kronor till lantbrukseleven Olle Nilsson samt 30,000 kronor till förmån för den av Ohlsson upprättade stiftelsen »Olahus, Ola och Ored Ohlssons stiftelse».

Den 24 oktober 1934 avled förre nämndemannen Ored Ohlsson från Stoby socken utan att, såvitt framgår av en efter honom upprättad bouppteckning, efterlämna arvsberättigad släkting. Behållningen i boet utgjorde enligt bouppteckningen 129,509 kronor 29 öre. Sedan vissa legat utgått, har av behållningen ett belopp av 98,612 kronor 21 öre tillfallit allmänna arvsfonden.

I särskild ansökning har änkefru Olga Nilsson i Lund anhållit, att en del av det allmänna arvsfonden tillfallna arvet efter Ored Ohlsson måtte avstås till hennes son, lantbrukseleven Olle Nilsson. Vidare hava maskinarbetaren Martin Persson i Kärråkra, Vankiva socken, och hans hustru Olga Maria Paulina Persson, född Nilsson, anhållit, att av ifrågavarande arv till dem måtte avstås ett belopp av omkring 15,000 kronor. Därjämte har styrelsen för Önnestads folkhögskolas och lantmannaskolas garantiförening anhållit, att allmänna arvsfondens rätt till arvet efter Ored Ohlsson måtte avstås till förmån för stiftelsen »Olahus, Ola och Ored Ohlssons stiftelse».

Olga Nilsson är änka efter medicine doktor Nils Anton Nilsson i Göteborg, vilken avled år 1933 och såsom dödsbodelägare efterlämnade, förutom henne, två söner. Under förmälan att boet efter mannen avträtts till konkurs har Olga Nilsson till stöd för sin ansökning till en början återopat släktskap mellan hennes man och Ored Ohlsson, i det att Nils Anton Nilssons farmor och Ored Ohlssons moder varit syskon. Vidare har Olga Nilsson anfört, bland

annat, att hennes yngste son, Olle Nilsson, som är född den 25 februari 1913, genomgått Alnarps lantbruksskola och någon tid varit elev vid Önnestads lantmannaskolas skolorjordbruk på Olahus, att Ored Ohlsson under Olle Nilssons vistelse på Olahus visat ett varmt intresse för Nilssons utbildning såsom lantbrukare, samt att hon vore övertygad, att Ored Ohlsson, om han fått leva, skulle hava testamenterat någon del av sin kvarlåtenskap till Olle Nilsson, vid vilken han varit varmt fästad och som vore i stort behov av understöd.

Martin Persson och Olga Maria Paulina Persson hava till stöd för sin ansökning anført, att Olga Maria Paulina Persson vore dotter utom äktenskapet till Ored Ohlssons för omkring 20 år sedan avlidne broder Ola Ohlsson. Under sina sista dagar hade Ola Ohlsson uttalat en önskan att Ored Ohlsson måtte göra något för hans dotter med användande av de medel, Ola Ohlsson komme att efterlämna. Ored Ohlsson hade också behjärtat denna broderns önskan, i det att han för omkring sju år sedan betalat en del skulder, som sökandena måst åsamka sig. Martin Persson vore nämligen sedan flera år sjuk och hade därför några gånger vårdats å Broby sanatorium.

Styrelsen för Önnestads folkhögskolas och lantmannaskolas garantiförening, vars ändamål, bland annat, är att understödja folkhögskolan och lantmannaskolan i Önnestad, och som är ägare till alla fastigheter, i vilka skolornas verksamhet bedrives, är jämväl styrelse för stiftelsen »Olahus, Ola och Ored Ohlssons stiftelse». Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ored Ohlsson genom gåvobrev den 15 mars 1930 till garantiföreningen överlämnat sina i Stoby socken belägna hemman, tillsammans ¹¹/₁₆ mantal Stoby, vilka sedan gammalt benämnts Olahus, att förvaltas under namn av »Olahus, Ola och Ored Ohlssons stiftelse». Beträffande gåvan föreskrev Ored Ohlsson i gåvobrevet bland annat, att fastigheterna skulle odelade kvarbliva i lantmannaskolans ägo för all framtid och »därvid tjäna vid skolan förekommande undervisning». Jordbruket skulle så vitt görligt så skötas, att detsamma kunde tjäna som förebild för orten.

Efter att hava hänvisat till nämnda gåvobrev har styrelsen för garantiföreningen till stöd för sin ansökan anført i huvudsak följande.

Ored Ohlsson, som vore född på Olahus och bott där under hela sitt liv samt varit elev vid Önnestads folkhögskolas första kurs, hade varit hembygden varmt tillgiven och hyst särskilt intresse för landsbygdsungdomens fostran och utbildning. Beträffande stiftelsen hade hans önskemål varit att giva den en sådan utrustning att den skulle kunna taga emot ungdom, som kunde där få en grundlig praktisk utbildning i lantbrukens olika grenar. Ored Ohlsson hade vid upprepade tillfällen lämnat ekonomiska bidrag till stiftelsen. År 1930 hade han sålunda överlämnat i två poster tillhoppa 107,000 kronor, varav 100,000 kronor skulle utgöra en fond, vars avkastning finge användas för stiftelsens ändamål. År 1932 hade han bekostat vissa diknings- och skogsplanteringsarbeten m. m. genom att till stiftelsen överlämna aktier till ett värde av 63,000 kronor. Samma år hade han för inköp av djur och inventarier överlämnat 25,000 kronor och påföljande år hade han bidragit till en växthusanläggning med 5,000 kronor. För att säkra stiftelsen för utgifterna för vissa diknings- och nyodlingsarbeten å en mosse å gården,

vilka Ored Ohlsson önskade utförda, hade han i förut nämnda gåvobrev den 14 april 1933 ställt ytterligare 15,000 kronor till stiftelsens förfogande att utbetalas efter hans död.

För skogsskötseln hade Ored Ohlsson varit särskilt intresserad och då under hösten 1934 ett till Olahus gränsande kronoboställe annonserades arrendedeligt eller eventuellt till salu, hade Ored Ohlsson uttalat en önskan att för stiftelsens räkning köpa till bostället hörande skog. Ored Ohlssons plötsliga bortgång hade emellertid omöjliggjort denna hans tanke.

Då Ored Ohlsson dog, hade arbetet med stiftelsens iordningställande icke varit färdigt utan åtskilliga arbeten, som styrelsen i samråd med Ored Ohlsson önskat genomföra, hade återstått. Ored Ohlsson, som av naturen varit försiktig och betänksam samt ofta gått ensam och planlagt nya uppslag för stiftelsen, hade varit angelägen om att förbättringsarbetena på Olahus skulle forceras. Det vore styrelsens uppfattning, att, om Ored Ohlsson fått leva, han efter hand som styrelsen hunnit utföra de skisserade planerna skulle ha överlämnat de för utförandet behövliga medlen.

I ärendet hava utlåtanden avgivits av *landsfiskalen i Stoby distrikt, Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, länsstyrelsen i Kristianstads län och kammaradvokatfiskalsämbetet*. För innehållet i dessa utlåtanden redogöres å sid. 3—6 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har anfört följande.

Av förevarande tre ansökningar i fråga om kvarlåtenskapen efter Ored Ohlsson finner jag i likhet med kammaradvokatfiskalsämbetet makarna Perssons ansökning vara i främsta rummet förtjänt av beaktande. Hustrun Persson är, enligt vad verkställd utredning utvisar, barn utom äktenskapet till Ored Ohlssons tidigare avlidne broder Ola Ohlsson, som enligt uppgift huvudsakligen samlat den av Ored Ohlsson efterlämnade förmögenheten. Att makarna Persson stått Ored Ohlsson nära synes mig framgå bl. a. därav, att han i livstiden ekonomiskt bistått makarna Persson. Då makarna Perssons ekonomiska ställning är mycket svag och mannen Perssons arbetsförmåga på grund av sjukdom är synnerligen nedsatt, torde det få anses billigt, att någon del av arvet efter Ored Ohlsson avstås till förmån för makarna Persson. I likhet med kammaradvokatfiskalsämbetet finner jag det av makarna Persson själva begärda beloppet, 15,000 kronor, icke vara oskäligt.

Beträffande den av änkefru Olga Nilsson för hennes son Olle Nilsson gjorda ansökningen synas mig även i detta fall sådana omständigheter vara för handen, att det får anses billigt, att någon del av Ored Ohlssons kvarlåtenskap tillerkännes Olle Nilsson. Av gjorda uttalanden framgår, att Ored Ohlsson visat ett varmt intresse för Olle Nilssons utbildning till jordbrukare och sannolikt skulle lämnat denne ekonomiskt bistånd därtill. Utan dylikt bistånd synas möjligheterna för Olle Nilsson att fullfölja sin utbildning vara mycket ovissa. I fråga om storleken av det belopp, som bör tillerkännas Olle Nilsson, anser jag det av kammaradvokatfiskalsämbetet föreslagna beloppet 5,000 kronor vara skäligt.

Vad slutligen angår den av styrelsen för Önnestads folkhögskolas och lantmannaskolas garantiförening gjorda ansökningen får jag emot kammaradvokatfiskalsämbetets frambållande, att stadgandet i 5 kap. 3 § lagen om arv icke kan anses medgiva efterskänkande av allmänna arvsfonden tillfallet arv till förmån för en juridisk person, erinra, att statsmakterna redan tagit ställning till denna fråga och därvid intagit en annan ståndpunkt än ämbetet (prop. 1935 nr 206 p. 9, riksd. skr. nr 229 samt prop. 1936 nr 192 p. 2, riksd. skr. nr 262). Att Ored Ohlsson hyste det största intresse för den av honom skapade

stiftelsen synes mig vara otvivelaktigt. Även om han redan under sin livstid samt genom testamentariska förordnanden i hög grad ekonomiskt gynnat stiftelsen, bör detta förhållande enligt min mening icke föranleda till ett avslag å föreningens ansökning. Då utredningen beträffande denna ansökning otvetydigt utvisar att stiftelsen stått Ored Ohlsson nära, synes det mig väl motiverat, att någon ytterligare del av hans kvarlåtenskap kommer stiftelsen till godo för verkställande av de förbättringar å stiftelsens egendom, vilka under hans livstid redan planerats och påbörjats av stiftelsens styrelse i samråd med honom.

Det belopp, som tillfallit allmänna arvsfonden efter Ored Ohlsson, uppgår, såsom nämnts, till 98,612 kronor 21 öre. Härav skulle, enligt vad jag föreslagit, 15,000 kronor tillerkännas makarna Persson och 5,000 kronor Olle Nilsson. I fråga om storleken av den andel av arvsfondens ifrågavarande arv, som bör efterskänkas till förmån för stiftelsen, synes mig ett belopp av 30,000 kronor vara skäligt. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle återstå omkring hälften av det allmänna arvsfonden ursprungligen tillfallna beloppet, som således kommer fonden till godo.

Utskottet. De under förevarande punkt behandlade förslagen om avstående av allmänna arvsfondens rätt till arv hava icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må medgiva, att av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter förre nämndemannen Ored Ohlsson från Stoby socken må avstås 15,000 kronor till maskinarbetaren Martin Persson och hans hustru Olga Maria Paulina Persson, född Nilsson, 5,000 kronor till lantbrukseleven Olle Nilsson samt 30,000 kronor till förmån för den av Ohlsson upprättade stiftelsen »Olahus, Ola och Ored Ohlssons stiftelse».

2:o) **Rätten till arv efter uppapperskan Hulda Josefina Tengberg från Borås.** I en den 13 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 240, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att en femtondel av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter uppapperskan Hulda Josefina Tengberg från Borås må avstås till änkan Alvida Charlotta Gustavsson, född Svärd.

Den 29 januari 1934 avled uppapperskan Hulda Josefina Tengberg från Borås utan att, såvitt en efter henne upprättad bouppteckning utvisar, efterlämna någon arvsberättigad släkting. Den till allmänna arvsfonden redovisade behållningen efter henne utgjorde 27,658 kronor 23 öre.

I proposition nr 192 till 1936 års riksdag, punkten 9, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att en femtondel av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter Hulda Josefina Tengberg måtte avstås till en av hennes kusiner, Johan Herman Gustavsson. Denna andel av kvarlåtenskapen motsvarade vad som skulle tillkommit Gustavsson enligt den arvsordning, som

gällt före ikraftträdandet av lagen den 8 juni 1928 om arv. Enligt riksdagens skrivelse den 25 maj 1936, nr 262, blev berörda förslag av riksdagen bifallet.

Förslag föreligger nu om avstående av en del av arvet efter Tengberg till ytterligare en kusin, nämligen änkan Alvida Charlotta Gustavsson, född Svärd. Av utredningen i ärendet framgår i huvudsak följande.

Alvida Charlotta Gustavsson är född 1864. Hon har tre barn, nämligen två döttrar, av vilka den ena, som är ogift, bidrager till hennes försörjning, och en son. Den andra dottern och sonen äro gifta samt leva i knappa ekonomiska omständigheter. Sökanden, som icke kunnat arbeta regelbundet sedan 1921, är ägare till ett till 2,000 kronor taxeringsvärderat hus, som ligger på ofri, Borås stad tillhörig grund och innehåller två lägenheter, den ena om ett rum och kök och den andra om två rum och kök. Själv bebor hon jämte den ogifta dottern tvårumslägenheten, under det att sonen med sin familj bor i enrumslägenheten. Hon har inga kontanta tillgångar och uppbär i inkomst endast en folkpension å 10 kronor 80 öre om året. Enligt av en person afgivet intyg skulle Hulda Josefina Tengberg haft för avsikt att genom testamente ihågkomma sökanden.

Utlåtanden hava i ärendet avgivits av *magistraten i Borås, länsstyrelsen i Älvsborgs län och kammaradvokatfiskalsämbetet*. Redogörelse härför lämnas å sid. 2 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har framhållit, att sökanden, som är kusin till den avlidna, befunne sig i knappa ekonomiska omständigheter utan möjlighet till eget förvärvsarbete. Stadgandet i 5 kap. 3 § lagen om arv finge därför anses tillämpligt i förevarande fall. Därest äldre arvsordning varit tillämplig, skulle sökanden hava bekommit en femtondel av ifrågavarande kvarlåtenskap.

Då Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran, får *Utskottet*. utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att en femtondel av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter uppässerskan Hulda Josefina Tengberg från Borås må avstås till änkan Alvida Charlotta Gustavsson, född Svärd.

Stockholm den 16 april 1937.

På statsutskottets vägnar:

PETRUS NILSSON.

Vid föreläande ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson*, *Bergström*, *Pauli*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Rahmn*, *Magnusson*, *Hörstadius* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Strindlund*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Isacsson*, *Danielsson*, *Weijne* och *Erlander*.

Reservation

vid punkt 1:o) av herrar *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Svensson* i Grönvik och *Weijne*.
